

Užitkové rostliny IIIa

Vít Grulich

Ovoce

- Zdroj vitamínů a minerálních látek
- Sacharidy, bílkoviny, tuky
- Ovocné rostliny – často vedlejší produkty
 - Oleje, zelenina, textilní vlákna, stavební materiál, palivo
- Produkce:
 - 1) hrozny, citrusy, banány, jablka, plántejny, mango
 - 2) hrušky, avokádo, ananas, broskve, papája, švestky, datle, fíky, jahody
 - 3) kešu
 - 4) kvajáva, liči, pistácie
- Záleží na možnostech přepravy

Actinidiaceae

■ *Actinidia* – aktinidie

- Dřevnaté dvoudomé liány
 - *Actinidia chinensis* – kiwi
 - *Actinidia kolomikta*
 - *Actinidia arguta*
- Původ: v. Asie
- Pěstování: mírný pás a subtropy
- Užití: bobule - přímý konzum, konzervace

A. chinensis

Actinidia

A. kolomikta

A. arguta

Anacardiaceae

- *Anacardium occidentale* – ledvinovník
 - Stálezelený strom
 - Původ: savany Jižní Ameriky
 - Pěstování: tropy
 - Užití: semeno - oříšky kešu
 - nepravý plod - přímý konzum, kompoty

Anacardiaceae

■ *Mangifera* – mango

- Stálezelené stromy
 - *Mangifera indica*
 - *M. caesia*, *M. odorata*
- Původ: jv. Asie
- Pěstování: tropy
- Užití: peckovice
 - přímý konzum, kompoty

M. indica

Anacardiaceae

■ *Pistacia vera* - pistácie

- Dvoudomý opadavý stromek nebo keř
- Původ: Blízký východ
- Pěstování: subtropy
- Užití: semeno - oříšky

Annonaceae

■ *Annona* – anona

- Stálezelené stromy a keře
 - *Annona cherimola* – Jižní Amerika
 - *Annona muricata* – Antily
 - *Annona reticulata* - Antily
 - *Annona squamosa* – Jižní Amerika
- Pěstování: tropy
- Užití: souplodí apokarpních bobulí - přímý konzum, džusy

A. reticulata

Annona

Sugar apple
Annona squamosa
Annonaceae
© Ken Ivet

A. squamosa

A. muricata

A. cherimola

Chirimoya
Annona cherimola
Annonaceae
© Ken Ivet

Araceae

■ *Monstera deliciosa* - monstera

- Bylinná liána
- Původ: stř. Amerika
- Pěstování: subtropy
- Užití: zdužnatělá palice – přímý konzum

Areceaceae

■ *Cocos nucifera* - kokos

- Vysoká palma
- Původ: Tichomoří
- Pěstování: tropy celého světa
- Užití: tekutý endosperm - nápoj, sušený pevný endosperm – přísada do pokrmů

Arecaceae

- *Phoenix dactylifera* - datlovník
 - Vysoká palma
 - Původ: neznámý předek, snad z Blízkého východu
 - Pěstování: aridní (sub)tropy od Maroka po Indii
 - Užití: peckovice – přímý konzum, sušení

Betulaceae

■ *Corylus* - líska

- Opadavé keře a stromy
 - *Corylus avellana* (Evropa)
 - *Corylus maxima* (jv. Evropa, Blízký východ)
 - *Corylus pontica* (Blízký východ)
- Pěstování: mírný pás a subtropy
- Užití: semena z oříšků

C. maxima

C. avellana

Bromeliaceae

■ *Ananas comosus*- ananas

- Vytrvalá bylina
- Původ: Jižní a stř. Amerika (Argentina-Karibik)
- Pěstování: tropy a (sub)tropy celého světa
- Užití: zdužnatělé plodenství – přímý konzum, konzervace
- V Brazílii se pěstují i další příbuzné druhy:
 - *Ananas ananassoides*, *A. bracteatus*, *A. lyman-smithii*

Ananas

A. bracteatus

A. ananassoides

Caricaceae

■ *Carica papaya* - papája

- Statná bylina vzhledu palmy, obvykle dvoudomá
- Původ: stř. Amerika (Mexiko, Guatemala)
- Pěstování: subtropy a tropy celého světa
- Užití: bobule – přímý konzum, kandování
 - Obsahuje proteolytický enzym papain (farmacie, kosmetika)

Clusiaceae

■ *Garcinia mangostana*

- mangostan

- Stálezelený strom
- Původ: jv. Asie
- Pěstování: tropy celého světa
- Užití: míšek z bobulí – přímý konzum
- Pěstují se i další druhy:
 - *G. dulcis*, *G. indica*, *G. multiflora* aj.

Cucurbitaceae

■ *Citrullus lanatus* - vodní meloun

- Jednoletá plazivá bylina
- Původ: stř. aj. Afrika
- Pěstování: subtropy a tropy
- Užití: bobule – přímý konzum

Cucurbitaceae

■ *Cucumis melo* - žlutý meloun

- Jednoletá bylina
- Původ: asi stř. Afrika
- Pěstování: subtropy a tropy
- Užití: bobule – přímý konzum

Cucurbitaceae

■ *Cucumis metuliferus*

kiwano

- Jednoletá bylina
- Původ: tropická Afrika
- Pěstování: tropy
- Užití: bobule – přímý konzum

Ebenaceae

- *Diospyros kaki* - tomel
 - Opadavý strom
 - Původ: Čína
 - Pěstování: subtropy celého světa
 - Užití: bobule – přímý konzum
 - Pěstují se i další druhy:
 - *D. lotus*, *D. discolor*, *D. ebenoides* aj.

Ericaceae

V. myrtillus

■ *Vaccinium* - brusnice

- Opadavé nebo vždyzelené keříky
- *V. corymbosum* (S. Amerika)
- *V. myrtillus* (s. mírný pás)
- *V. vitis-idaea* (s. mírný pás)
- Užití: bobule

V. corymbosum

V. vitis-idaea

Ericaceae

■ *Oxycoccus* - klikva

- Vždyzelené keříky
- *O. macrocarpus* (S. Amerika)
- *O. palustris* (s. mírný pás)
- Užití: bobule

O. macrocarpus

Oxycoccus palustris

Fabaceae

- *Arachis hypogaea* - podzemnice
 - Jednoletá bylina
 - Původ: Jižní Amerika
 - Pěstování: tropy celého světa
 - Užití: semena - arašídy

Fabaceae

■ *Ceratonia siliqua*

rohovník

- Stálezelený dvoudomý strom
- Původ: v. Středozeří
- Pěstování: subtropy celého světa
- Užití: lusky – sušené, sirupy

Fabaceae

- *Tamarindus indicus* - tamarind
 - Stálezelený strom
 - Původ: Afrika
 - Pěstování: tropy celého světa
 - Užití: míšek - nápoje
 - semena – oříšky

